

УДК 94 (477) «1944/1945»

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА ПЕРІОДУ ЗАВЕРШЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ В ОЦІНЦІ ІДЕОЛОГІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОВСТАНСЬКОГО РУХУ*Галина Стародубець*

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Україна, 10008, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 40
e-mail: starodubec@gmail.com

Зміна геополітичної конфігурації на світовій та європейській мапі, зумовлена наближенням військово-політичної поразки гітлерівської Німеччини у Другій світовій війні, викликала необхідність розробки й озвучення Організацією українських націоналістів нової тактики та стратегії їхньої боротьби. Своє бачення ролі та місця українського національно-визвольного руху у міжнародній політиці в умовах повоєнних військово-політичних реалій тезово було викладено у тексті «Декларації Проводу ОУН після закінчення Другої світової війни в Європі» та низці публіцистичних праць ідеологів оунівського руху на сторінках підпільних видань.

У програмних документах ОУН, датованих 1945 р., наголошувалося на незмінності стратегічного курсу «визвольного-революційної» боротьби українського народу – встановлення самостійної соборної держави, що є «точно визначеним поняттям і не може бути підмінена жадними «советськими Українами» чи іншого роду експозитурами чужого імперіалізму» [7, с. 122]. Ідентифікація Української держави виключно як суверенного суб'єкта міжнародної політики була принциповою позицією українських націоналістів. Тим самим вони намагалися донести до світового співтовариства факт існування альтернативної, принципово відмінної від офіційної більшовицько-сталінської концепції міжнародних відносин у Східній Європі. Нова конструкція «міждержавної системи» повоєнного періоду мала включати в себе «вільні самостійні держави всіх народів без окремої супрематії великих держав над малими» [7, с. 123]. Ця теза лежала в основі офіційної позиції ОУН щодо бачення, поперше, місця і ролі України на геополітичній карті Європи після завершення Другої світової війни, по-друге, кола її потенційних союзників.

Мета нашої статті – розкрити основні аспекти міжнародної політики періоду завершення Другої світової війни крізь призму оціночних суджень теоретиків українського національно-визвольного руху 1940-х років.

Кожна важлива подія, яка прямо чи опосередковано впливала на динаміку змін міжнародної ситуації в Європі та світі (як, наприклад, Кримська конференція лютого 1945 р., конференція у Сан-Франциско з приводу створення ООН (червень 1945 р.), знаходила своє відображення в офіційних документах українського визвольного руху, висвітлювалася на сторінках пресових видань ОУН і ставала темою виступів пропагандистів-агітаторів у середовищі українського підпілля й УПА. Тому предметом нашого наукового аналізу є програмні документи ОУН, підпільні пресові видання самостійницького руху та публіцистика провідних діячів українського повстанського руху 1940-х років.

Найважливішою темою, яка активного обговорювалася на сторінках українських підпільних видань упродовж першої половини 1945 року, була проблема повоєнного облаштування Європи згідно з домовленостями, досягнутими на Ялтинській конференції керівниками трьох провідних країн світу – США, Великобританією та СРСР.

Націоналісти наголошували, що причиною скликання Кримської конференції було прагнення Великобританії зупинити «імперські апетити» Радянського Союзу, які стали безпосередньою загрозою «для других великодержав». Факт участі Й. Сталіна у роботі конференції засвідчив визнання «західними союзниками переважаючої ролі СРСР стосовно більшості держав Східноєвропейського регіону, проте вони трактували таку роль швидше як певне патрунування зовнішньої орієнтації цих держав з метою забезпечення інтересів Москви» [13, с. 127]. Позиція, яку зайняли Великобританія та США по відношенню до СРСР, не відповідала сподіванням та очікуванням не тільки українських націоналістів, але й політикуму держав Східної Європи, над якими нависла реальна загроза сталінського панування, насамперед – Польщі, Угорщини та Чехословаччини. Постанови Кримської конференції «принесли повну перемогу Сталіну і стали перекреслен-

ням Атлантийської карти від початку до кінця» [12, с. 482]. Безпосереднім наслідком укладення цих міждержавних угод, на думку Я. Старуха, стало: 1. Територіальне розширення зони впливу сталінського режиму за рахунок країн Східної та Південно-Східної Європи, зокрема, Болгарії, Польщі, Югославії, Угорщини, Румунії і, навіть, Німеччини; 2. Насадження у цих країнах більшовицької, тоталітарної ідеології радянського зразка.

Прогнозуючи хід розвитку міжнародних подій, націоналісти висловлювали сподівання, що опоненти Москви в особі Лондона та Вашингтона за жодних обставин не допустять світової політико-економічної гегемонії більшовицької держави. Кримські домовленості вони вважали тактичним ходом, оскільки «союзники, обняли своїми впливами по півсвіту і в половині дороги не здержаться, а змагатимуть до опанування цілого світа. І це у висліді мусить довести до збройного зудару» [4, арк. 133].

Навесні 1945 року лідери українського повстанського руху були сповнені надій, що світова спільнота, на чолі із США й Англією не допустить «советізації» Європи та, як наслідок, значного посилення міжнародних позицій Радянського Союзу, який, за влучним висловом Д. Маївського, «дуже запопадливо капіталізує на трупі німецької імперії свої успіхи» [8, с. 371]. Незважаючи на миролюбну риторику урядів цих держав, оунівці акцентували увагу на існуванні всередині як американського, так і англійського, політикуму поважної опозиції правлячій партії у питанні способу усунення потенційної загрози розширення сфери впливу сталінського режиму за рахунок східноєвропейських країн.

Оунівці висловлювали переконання, що алгоритм мирного врегулювання питання післявоєнного облаштування карти Європи та світу (у цілому узгоджений учасниками Ялтинської конференції) не буде впроваджений у життя, оскільки, по-перше, «немає найменших слідів, щоб більшовики трактували постанови Кримської конференції як нерушимий фундамент нового світового порядку». З іншого боку, «дуже поважний відлам американської опінії стоїть на становищі непримиримої боротьби з більшовицькою потворою» [10, с. 484, 489]. І, врешті-решт, англійська сторона традиційно вбачала у Російській, а тепер – радянській імперії свого потенційного ворога, який прямо чи опосередковано загрожував її національним інтересам, руйнації її колоніальної системи. Факт підписання рішень конференції лідери ОУН і УПА трактували як тактичний маневр

сторін-підписантів, можливість отримати короткочасний тайм-аут для перегруповання сил, нарощення військових і політичних м'язів. Я. Старух був переконаний, що дискусії, які розгорілися у парламентах обох країн після Ялтинської зустрічі лідерів провідних країн світу, «дають причину сумніватися, чи ця політика компромісів не добігає вже до свого кінця, чи струна вже й так не перетягнена» [10, с. 491].

Націоналісти неприховано висловлювали сподівання на загострення конфлікту між Радянським Союзом і країнами демократичного блоку та переростання його у повномасштабну війну. Не випадково тема Третьої світової війни у цей час активно обговорювалася на шпальтах підпільних друкованих видань. Навесні 1945 р. такий сценарій розгортання міжнародних подій бачився націоналістам як досить сприятливий для перемоги українського національно-визвольного руху. В умовах, коли український повстанський рух на зламі 1944-1945 рр. ще перебував у стані піднесення, його лідери добре розуміли, що бойові дії на західному фронті не дозволяють сталінському режимові використати повною мірою свій силовий ресурс для його придушення. Загроза нової війни, на їхню думку, відволікла б частину ресурсів СРСР, посиливши тим самим позиції національного антирадянського руху Опору.

Крім того, переможне завершення війни з нацистською Німеччиною сприяло росту авторитету радянської політичної системи й особи Сталіна в очах світової громадськості. За цих обставин реально можливою ставала загроза маргіналізації українського визвольного руху у світовій громадській думці та звуження соціальної бази його підтримки всередині країни. Тому ідея розгортання Третьої світової війни, у результаті якої буде знищено оплот комуністичного тоталітаризму, користувалася значною популярністю у середовищі українського національно-демократичного політикуму, як, між іншим, і в політичних колах багатьох європейських країн. Адже у своїх сподіваннях на розгортання війни США та Великобританії проти Радянського Союзу українці не були самотні. Тогочасна політична еліта країн Східної Європи, яку Е. Епплбом цілком слушно називає «значно наївнішими, аніж західні союзники», так само поклала великі надії на допомогу Заходу та Вашингтону перед небезпекою встановлення «панування Росії на географічно важливій території» [9, с. 49]. Однак виснажена війною Європа потребувала спокою, тому своє головне завдання лідери провідних держав світу бачили у пошуку шля-

хів і способів забезпечення миру та недопущенні війни, заради чого вони були готові віддати на відкуп Сталіну східноєвропейський регіон.

Слід зауважити, що переможне завершення національно-визвольної боротьби за незалежну українську державу, оунівцями не ставився у пряму залежність від необхідності розгортання збройного конфлікту між СРСР і країнами англо-американського блоку. «В можливій війні західних альянтів проти ССРСР, – вказується в одному з офіційних документів ОУН(б), – ми заінтересовані остільки, оскільки вона несе ще один шанс поневоленим народам визволитися від всякого імперіалізму» [7, с. 130]. У ході роз'яснювально-пропагандистської роботи у середовищі повстанського підпілля, УПА та серед населення повстанського запілля політвиховникам ОУН належало акцентувати увагу, що у боротьбі проти більшовицького режиму слід орієнтуватися «тільки на власні революційні сили як основу» [6, арк. 1069].

Тоді як частина населення європейських країн очікувала від Великобританії та США збройного захисту від фактичної окупації їх Радянським Союзом, «основним інтересом Рузвельта в Ялті було створення Організації Об'єднаних Націй, органу, який не допустив би війни в майбутньому» [9, с. 47]. У загальному складі учасників новостворюваної міжнародної організації чітко виділялися три основні групи – блок країн Американського континенту, за винятком Аргентини та Канади, віссю згуртування яких виступали США; блок арабських країн, основу яких склали країни англійської колоніальної імперії та західноєвропейський блок, процес формування якого на початку 1945 року ще не було завершено. Гарантом забезпечення миру мав виступати потужний англо-американський військовий союз, «що буде обіймати в новій ситуації три четвертини, а властиво навіть п'ять шостих земного гльобу проти одної шостої в руках большевиків» [10, с. 499].

Як уже зазначалося, лідери ОУН і УПА дуже скептично поставилися до ідеї створення такої міжнародної організації, вважаючи, що це не зупинить агресивну політику СРСР. Вони підкреслювали, що не слід «легковажити їх агентур у всіх краях та їхню хитру макіявелівську політику, доведену у своїй забріханості й хитрощах до неперевершеного досі своєрідного мистецтва, що становить дуже поважний чинник їхньої сили» [10, с. 499]. Окрім цього, націоналісти наголошували, що, на відміну від країн демократичного ладу, сталінський тоталі-

тарний режим у своєму прагненні завоювати домінуючі позиції на світовій арені, у жодному випадку не зупиниться перед загрозою невинувато значних людських втрат.

Відтак ідея створення Організації Об'єднаних Націй, практична реалізація якої розпочалася у червні 1945 р., була жорстко розкритикована на сторінках підпільних повстанських видань. Автори публікацій на тему міжнародної політики висловлювали небезпідставні сумніви щодо можливості реалізувати основну мету новоствореної міжнародної інституції – забезпечення миру шляхом максимально можливого використання мирних засобів стримування потенційного агресора та декларування нею наміру застосовувати збройні сили тільки у крайньому випадку.

Створенням ООН фактично було зафіксовано початок процесу формування «нового ладу», в основі якого лежав по суті своїй недемократичний принцип поділу світу, по-перше, на два антагоністичні блоки: англо-американський і більшовицько-радянський і, по-друге, на сильних і слабких держав. Існуючий формат змін повоєнної політичної карти світу піддавався гострій критиці з боку теоретиків націоналістичного підпілля як такий, що «зовсім не відповідає природнім змаганням народів до незалежності, рівноправності та суверенності» [2, арк. 377]. Слід підкреслити, що оунівці розглядали факт заснування ООН не як «константу», а, радше – детермінанту ускладнення міжнародних відносин. З огляду на це, ними виокремлюється щонайменше три вузли потенційно можливих суперечностей: 1. Загострення відносин між державами-переможцями – США, Великобританією та СРСР; 2. Розгортання національно-визвольних рухів усередині країн, які досі є колоніями чи сателітами провідних держав світу; 3. Пошук нових форм співжиття держав європейського континенту (на кшталт «Сполучені Штати Європи»), що відповідало б природньому прагненню народів і держав до самовизначення та суверенітету.

Я. Старух висловив не безпідставне припущення, що після ратифікації Статуту ООН ця організація «стане ареною політичної гри між большевиками й англо-американським блоком до часу вибуху збройного конфлікту між цими потугами» [11, с. 505]. Автор висловлює переконання, що Англія та США докладуть максимум зусиль у напрямку створення якомога більш представницького антибільшовицького блоку держав і встановлення світової військово-політичної гегемонії, «щоби не допустити до цього большевиків».

З іншого боку, «Советський Союз, увіяний німбом свіжої перемоги над Німеччиною, спираючись на великі територіальні й міліарні успіхи у цій війні, теж заявив свої претензії на право «грати першу скрипку» у світовій політиці, диктувати свою волю» [11, с. 510]. Навесні 1945 р. вже чітко виокремилися чотири групи країн, які на завершальному етапі війни у більшій чи меншій мірі потрапили у сферу політичного впливу «сталінсько-російської імперії». До першої належать такі держави, як: «Фінляндія, Румунія, Мадярщина, Болгарія та Іран, в яких кагебістські дипломати <...> не встигли ще створити для себе відповідних опереткових урядів». Другу групу країн складають Чехословаччина, Польща й Югославія, «уряди яких з різних причин виконують всілякі, навіть найменші побажання Росії». Третя, найчисельніша група – «це союзні республіки» [4, арк. 291].

Прикриваючись демократичною риторикою про визнання за національним політикумом країн Східної Європи права самим визначати формат післявоєнного суспільно-політичного й економічного устрою у власних державах, СРСР за безпосередньої підтримки військ НКДБ і Червоної армії у прямий чи опосередкований спосіб (через національні комуністичні партії) насаджував тоталітарну політичну систему за зразком більшовицько-радянської. У підпільних оунівських виданнях особливий наголос ставився на підступно-езуїтському характері зовнішньої політики Москви, коли «поруч з широкою пропагандивною роботою, що має завдання переконати окуповані народні маси в доброзичливості і миролюбності СРСР, <...> усуваються в різний спосіб свідомі, державницько настроєні елементи, а серед слов'янських народів, крім того, висувається гасло об'єднання всіх слов'ян під зверхністю Росії-СРСР» [5, арк. 127]. Процес радянізації країн Східної Європи, здійснюваний за безпосередньої участі та під контролем сталінського режиму, оунівські ідеологи цілком слушно розглядали у контексті продовження традиційної загарбницької політики Російської держави, яка свої імперські цілі прикривала гаслами захисника християнсько-православного слов'янського світу.

Українські націоналісти вважали своїм обов'язком донести до світової спільноти правду про антигуманну суть сталінського режиму, «розшифровувати властиві загарбницькі цілі і методи Москви і цим відкривати народам, поневоленим і загроженим Москвою справжнє обличчя большевиків та накреслю-

вати нові перспективи їхньої боротьби за волю» [8, с. 372]. З огляду на це, навесні-влітку 1945 р. вістря оунівської пропаганди спрямовується на критику більшовицько-радянської політичної системи. На сторінках тогочасних підпільних українських видань йшлося про прагнення Сталіна використати матеріальні та людські ресурси європейських країн з метою посилення економічної могутності СРСР. Оунівці застерігали, наскільки небезпечним для демократичного устрою Європи є зростання у середовищі пересічного загалу, змученого тривалою війною, авторитету радянського лідера та зміцнення і посилення впливу комуністичних ідей.

Окреме місце у підпільній оунівській публіцистиці означеного нами періоду займала тема стану та перспектив розвитку українського визвольного руху у контексті геополітичних змін, викликаних результатами завершення війни з гітлерівською Німеччиною. Не відкидаючи у принципі можливості розв'язання Третьої світової війни «СРСР з ким би то не було», що по суті своїй «є сприятливою обставиною для нас, бо це виснажить більшовицько-московський імперіалізм, ослабить його адміністративний і поліцейний апарат» [5, арк. 132], провідники ОУН та УПА наголошували на тому, що український національно-визвольний рух може розраховувати винятково на власні сили. В інструктивних матеріалах для політико-пропагандистської роботи серед повстанського підпілля та запілля ставився акцент на довготривалій і зтяжній перспективі антирадянського руху Опору. Одним з найважливіших завдань тогочасного порядку денного організації українських націоналістів стояло питання збереження національних кадрів і пошук союзників у боротьбі проти сталінського режиму. На жаль, у 1945 р. демократичний світ, заклопотаний власними проблемами, не почув, та й не хотів чути, голосу українців, які залишилися сам на сам у жорстокому протистоянні з більшовицьким Голіафом.

Кількома роками пізніше С. Бандера, осмислюючи ставлення провідних країн світу до українського національно-визвольного руху з огляду на динаміку змін післявоєнного світоустрою, змушений був визнати, що «у їхній політиці, навіть при її рішучих протибольшевицьких наголосах, немає жодних знаків позитивної настанови до справи визволення України» [1, с. 247] (виділення наше. – Г.С.). Автор наголошує, що сита та задоволена Європа найбільше боїться революційних потрясінь, тому вона устами своїх політичних і державних лі-

дерів запекло критикує всякі прояви національно-визвольного руху.

Заради забезпечення уявного спокою європейці погодилися на значні територіальні поступки сталінському режимові, марно очікуючи, натомість, демократизації більшовицько-радянської політичної системи. Відкидаючи огульне звинувачення Заходом націоналістичних ідеологій у шовінізмі, тоталітаризмі, тяжінні до диктатури, С. Бандера, у свою чергу, звинувачує західних політиків у прагненні нав'язати ідеологію інтернаціоналізму, в основі якого лежить «різного роду нівеляція національно-політичних, культурних та економічних окремішностей» [1, с. 248]. Гострій критиці він також піддає їх намагання вести боротьбу зі сталінським режимом м'якими, демократичними методами, всіляко уникаючи використання засобів жорсткого, збройного тиску на СРСР.

Не відкидаючи, у принципі, можливості співпраці з провідними демократичними країнами світу, С. Бандера наголошує на необхідності у боротьбі за незалежну українську державу покладатися винятково на власні сили. Варто підкреслити, що наскрізною тезою тогочасних програмних документів ОУН та аналітичних статей їх підпільних видань середини 1940-х років є думка про те, що основним союзником українців у їх боротьбі є не великі світові держави-лідери, а, насамперед, «поневолені народи СРСР», до фронту яких «долучається фронт загрожених народів Середньої й Південної Європи останньо «визволених» Червоною Армією з-під німецької окупації» [7, с. 133]. Власне ця група країн, на думку оунівців, склала окремих блок «звичайних членів організації «Об'єднаних держав» [11, с. 507]. Їх статус відрізнявся від статусу, наприклад, США, Великобританії та СРСР тим, що у відповідності зі статутом Організації, вони фактично були позбавлені права розглядати діяльність держав, членів Ради Безпеки, у той час, як великі держави могли примусити їх до виконання рішень ООН, навіть шляхом застосування збройного примусу. У цьому вбачалась очевидна недемократичність, несправедливість і нежиттєздатність статуту ООН.

Позитивно оцінюючи факт долучення України до кола країн-засновниць ООН, націоналісти категорично заявили про неприпустимість визнання міжнародною спільнотою української делегації у Сан-Франциско, представленої делегатами від УРСР «як єдиного представника українського народу» [7, с. 137].

Зрозуміло, що такого роду офіційні заяви представників українського повстанського руху залишалися не більше ніж декларації. Але у такий спосіб вони намагалися заявити світові, що українці мають право бути суб'єктом міжнародної політики та будуть домагатися його реалізації всілякими способами.

Таким чином, результати завершення Другої світової війни спонукали лідерів ОУН та УПА до пошуку нових векторів зовнішньої політики українського повстанського руху. Розвиток подій у перше повоєнне десятиліття підтвердив правильність основних аналітичних висновків ідеологів самостійницького руху. Їхні сподівання на розгортання світової війни, викликані загрозою поширення більшовизму в Європі, мали під собою ґрунт у тих конкретно історичних умовах. Однак, важливо зазначити, що всупереч мусованій радянсько-більшовицькою пропагандою тезі про те, що керівництво воюючої України будувало свою стратегію спочатку на союзі з фашистською Німеччиною, а потім – з Англією, є не більш ніж одним з багатьох пропагандистських міфів. Свою головну опору український повстанський рух бачив у власному народові, а союзників у боротьбі проти сталінського режиму намагався знайти як серед держав – світових лідерів, так і народів, що у той чи інший спосіб потрапили у сферу тяжіння Радянського Союзу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандера С. Проти ідейного роззброювання визвольної боротьби // Бандера С. Перспективи Української Революції: Репринтне вид. Дрогобич, 1998. С. 244-253.
2. Галузевий державний архів СБ України (далі – ГДА СБУ). Ф.13. Спр.376. Т.7. Арк.377-378зв.
3. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.11. Арк.129-139.
4. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.25. Арк.328-329зв.
5. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.83. Арк.124-132.
6. ГДА СБУ. Ф.13. Спр.376. Т.88. Арк.1069-1075.
7. Декларація Проводу Організації Українських Націоналістів після закінчення Другої світової війни в Європі // ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. Збірка документів. Видання Закардонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1955. С. 121-142.
8. Дума П. Большевицька демократизація Європи // Літопис Української повстанської армії. Т. 24. Торонто, Львів, 1995-1996. С. 371-383.
9. Енн Еплблом. Залізна завіса. Приборкання Східної Європи. 1944-1956 / Пер. з англ. І. Гарніка. Київ: Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2017. 623 с.
10. Старух Я. Довкруги Кримської конференції // Літопис УПА. Нова серія. Т. 21. Київ, Торонто, 2012. С. 483-503.
11. Старух Я. Конференція у Сан-Франциско й Організація Об'єднаних Націй // Літопис УПА. Нова серія. Т. 21. Київ, Торонто, 2012. С. 505-512.
12. Старух Я. По Чорноморсько-Кримській конференції. Мир чи війна? Атлантийська чи сибірська карта? // Літопис УПА. Нова серія. Т. 21. Київ, Торонто, 2012. С. 478-483.
13. Холодная война 1945-1963 гг.: Историческая ретроспектива: Сб. статей/ Рос. акад. наук. Институт всеобщей истории. Москва: ОЛМА-ПРЕСС, 2003. 640 с.

Стародубець Галина Міжнародна політика періоду завершення Другої світової війни в оцінці ідеологів українського повстанського руху

У статті розкриваються основні аспекти міжнародної політики періоду завершення Другої світової війни крізь призму оціночних суджень теоретиків українського національно-визвольного руху 1940-х років. Предметом наукового аналізу є програмні документи ОУН, підпільні пресові видання самостійницького руху та публіцистика провідних діячів українського повстанського руху 1940-х років.

Наголошується, що політичні аналітики українського визвольного руху уважно слідували за перебігом міжнародних подій на завершальному етапі Другої світової війни. Автор відстоює тезу, що лідери ОУН та УПА, формуючи основні засади міжнародної політики українського самостійницького руху, головний акцент ставили на власні сили народу, хоча не приховували своїх сподівань на розгортання у близькій перспективі військово-політичного конфлікту між країнами англо-американського блоку та СРСР.

Ключові слова: міжнародна політика, національно-визвольний рух, підпільні видання, публіцистика, зовнішня політика, ОУН, сталінський режим

Стародубець Галина Международная политика периода окончания Второй мировой войны в оценке идеологов украинского повстанческого движения

В статье раскрываются основные аспекты международной политики периода окончания Второй мировой войны сквозь призму оценочных суждений теоретиков украинского национально-освободительного движения 1940-х годов. Предметом научного анализа являются программные документы ОУН, подпольные периодические издания освободительного движения и публицистика ведущих деятелей украинского повстанческого движения 1940-х годов.

Отмечается, что политические аналитики украинского освободительного движения внимательно следили за ходом международных событий на завершающем этапе Второй мировой войны. Автор отстаивает тезис, что лидеры ОУН и УПА, формируя основные принципы международной политики украинского освободительного движения, главный акцент ставили на собственные силы народа, хотя не скрывали своих надежд на развертывание в ближайшей перспективе военно-политического конфликта между странами англо-американского блока и СССР.

Ключевые слова: международная политика, национально-освободительное движение; подпольные издания; публицистика; внешняя политика; ОУН, сталинский режим

Starodubets Galyna International policy of the period of the Second World War completion in evaluation of the ideologists of the Ukrainian insurgent movement

The main aspects of the international politics of the period of the Second World War completion in evaluation assessments of the theoretics of the Ukrainian insurgent movement are revealed in the article. The program documents of the OUN, the underground press publications of the liberation movement and the journalism of the leading figures of the Ukrainian insurgent movement of the 1940s are the subject of scientific analysis.

It is noted that political analysts of the Ukrainian liberation movement closely followed the course of international events at the final stage of the Second World War. The author advocates the thesis that the leaders of the OUN and the UPA, shaping the basic principles of international politics of the Ukrainian independent movement, placed the main emphasis on the people's own forces, although they did not conceal their hopes for deploying a military-political conflict between the countries of the Anglo-American bloc and the USSR in the near future.

The ideologists of the Ukrainian national liberation movement negatively assessed the results of the Yalta Conference and sharply criticized the fundamental principles of the creation of the United Nations.

Keywords: international policy, national liberation movement; underground publications; journalism; Foreign Policy; OUN, Stalinist regime